
Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 2 Juni 2003 Årgång 11

Klädedräkter i Nuckö vid mitten av 1800-talet

Litografi av H. Schlichting

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Brita Wiberg, Viktoriavägen 39,
125 34 ÄLVSJÖ

Postgiro 55 68 81 - 1

E-post hembygdsforeningen@home.se

Webbplats <http://hem.passagen.se/rnhem>

Ansvarig utgivare Göte Brunberg.

Redaktion Informationskommittén (Göte Brunberg, Inger Nemeth och Eva Heyman).

Tryckt av BG butiken, Stockholm.

Medlemsavgift 150:-, ungdomsmedlem (t.o.m. 25 år) 50:-.

Annonspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-, 1/4 sida 400:-, 1/8 sida 250:-.

Nästa manusstopp 2003-08-10.

Styrelse

Ordförande

Sven G Frejman (Pasklep), Landstormsvägen
18B, 762 51 Rimbo, tfn/fax 0175-713 65,
e-post sveng@home.se

Sekreterare

Brita Wiberg (Ölbäck), Viktoriavägen 39,
125 34 Älvsjö, tfn 08-99 32 26,
e-post b.wiberg@swipnet.se

Kassör

Gundel Stenberg (Ölbäck), Helsingörsgatan 18,
1tr, 164 44 Kista, tfn 08-752 60 22,
e-post gundel.stenberg@bredband.net

Övriga ordinarie ledamöter

Sture Koinberg (Roslep), Odelbergsvägen 74,
122 37 Enskede, tfn 08-659 69 81,
e-post sture.koinberg@koinberg.se

Bertil Nyman (Gutanäs), Blockvägen 5,
175 40 Järfälla, tfn/fax 08-580 370 49
e-post b.b.nyman@swipnet.se

Anders Peedu (Enby), Krassevägen 3,
169 33 Solna, tfn 08-27 03 06,
e-post anders.peedu@se.flextronics.com

Anne Schönberg (Spithamn), Inteckningsv. 50,
129 31 Hägersten, tfn 08-744 24 54,
e-post anne.schonberg@jm.se

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Föreningen skall värna om och levandegöra det estlandssvenska kulturarvet från Estland och Sverige, både i bevarandet av historien, nuet och utvecklingen framåt, genom att

- främja kulturella, konstnärliga, musikaliska och litterära intressen såväl i Estland som i Sverige.
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i Sverige, samt informationsorgan i Sverige och Estland.
- i möjligaste mån försöka behålla och vårda den gamla hantverkstraditionen och bebyggelsen i vår egen svenskort.
- vara behjälplig vid reseevenemang till vår hembygd.
- bibringa våra yngsta och ungdomar de traditioner vi själva mottagit och bevarat, samt idka annan härmed förenlig verksamhet."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Årsmötet	4
Kyrkoföremål från Rosleps kapell	5
Upprustning av Rosleps kapellruin	5
Rickulutställning på Aibolands museum	6
Att ärva, skänka eller sälja fastighet i Estland	7
Om vägfrågorna i Nuckö kommun	8
Svenska folkhögskolan i Estland förvaltar arvet från Birkas	9
Nyheter från Nuckö kommun	11
Pubafton	11
Nytt från Västra Kustens Skogsägare	12
Deportationen till Sibirien	13
Skicka in bidrag till Medlemsbladet!	16
Det finns ett ljus i all bedrövelse	17
SOV:s kalendarium sommaren och hösten 2003	17
Information från Estlandssvenskarnas kulturförening SOV	18
Annonser	19

Ordföranden har ordet

Sven G Frejman

Rickul/ Nuckö Hembygdsförening är nu inne på sitt tolfte verksamhetsår. Vid årsmötet den 26 april deltog omkring 100 personer. Det är något mindre anslutning än det brukar vara, och vad det beror på kan ha flera orsaker. Några medlemmar har till mig fört fram som förklaring att årsmötet hölls så sent på året och i samband med påskveckan. Många hade rest till sommarstugan och andra hade kanske farit till Estland.

Jag har också ringt runt till ett dussintal medlemmar för att få synpunkter på vår förenings verksamhet och hur årsmötena skall kunna göras intressantare så att de får fler besökare.

Man har alltid hävdat att medlemmarna i huvudsak kommer till årsmötet för att träffas och prata med bekanta. Det är nog så viktigt, men det kan man göra före mötet, under kafferasten och kanske efter mötet. Efter ca två timmars mötesförhandlingar med mycket förutsägbart innehåll går alla hem. Är detta något som vi alla ser fram emot att delta i? Skulle inte tro det! Visst kan det kännas lugnt och tryggt med att allt är förutsägbart, men det blir kanske lite enformigt i längden. Om det inte är roligare än så på våra möten kan vi knappast förvänta oss någon större tillströmning.

Om vi hjälps åt att skapa innehållsrika, intressanta och roligare möten kommer det automatiskt att leda till att närvaron ökar. Du är välkommen med förslag!

Med detta nummer av Medlemsbladet följer en reviderad utgåva av föreningens stadgar. Den viktigaste förändringen är att det inte längre krävs att man skall

vara estlandssvensk Rickul/Nucköbo eller ättling till sådan för att bli fullvärdig medlem i föreningen. Numera gäller, för att citera stadgarna, att "medlemskap är öppet för alla som bekänner sig till, är beredda att verka för, och lever upp till föreningens ändamål enligt paragraf 2" oavsett vilken härkomst man har. Jag hoppas att detta skall leda till att föreningen får många nya medlemmar i Sverige och att vi även, trots de språkliga hindren, kan få medlemmar bland de ester som bor i Nuckö kommun.

Vi måste utarbeta en plan för att engagera ungdomar i verksamheten. Kan en framkomlig väg vara bildandet av en ungdomsgrupp?

De juridiska frågorna i samband med arv och överlåtelse av egendom i Estland blir mer och mer aktuella. I en artikel i detta Medlemsblad beskrivs hur man skall förfara om man t.ex. har ärvt mark och vill bli registrerad ägare eller om man vill sälja eller skänka bort mark.

Byombuden från Estland och Sverige har haft sitt första gemensamma möte i Birkas. Från Sverige deltog sammankallande för byombuden Ingvald Luks och fyra andra byombud.

Det är glädjande att Byggnadskommittén kan rapportera att man har hittat en ekonomiskt acceptabel metod att bevara Rosleps kapellruin och att arbetet snarast kan påbörjas.

Ha en trevlig sommar!

Föreningens styrelse

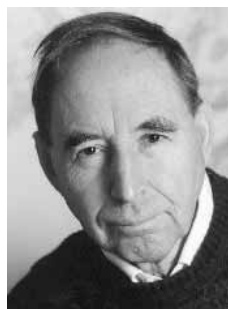
Sven G Frejman,
ordförande

Brita Wiberg,
sekreterare

Gundel Stenberg,
kassör

Sture Koinberg,
ledamot

Bertil Nyman,
ledamot

Anders Peedu,
ledamot

Anne Schönberg,
ledamot

Tobias Peedu,
suppleant

Gunvor Strömbom,
suppleant

Årsmötet

Eva Heyman

Tyvärr var det endast omkring 100 personer, lägsta noteringen på flera år, som den 26 april kom till Luskulla vid Liljeholmen för att delta vid årsmötet 2003. Hoppas att det inte är en trend, vi är ju ändå 785 medlemmar i föreningen! Det var synd, för förutom årsmötesförhandlingar fanns även intressanta föredrag och viktig information på programmet.

Som vanligt fanns det möjlighet att köpa böcker vid Hembygdsföreningens och SOV:s numera rikliga bokförsäljningsbord. Lotter såldes till lotterier där man kunde vinna konsthandverk av hög kvalitet, tillverkade av medlemmar i föreningen.

Mötet inleddes med att Ülo Ignats, chefredaktör för Eesti Päevaleht i Sverige, höll ett föredrag över temat "Var står Estland efter 10 år av frihet? Hur ser framtiden ut?" Estland hade som fritt land två mål, medlemskap i EU och NATO. På 10 år har man lyckats nå långt i sin strävan. Framgången - ekonomiskt och politiskt - förklarade Ülo med att man, till skillnad från Lettland och Litauen, dels snabbt övergick till egen valuta, kroon, dels att unga krafter släpptes fram för att reformera samhället. Investeringsviljan från utlandet är stor och vid folkomröstningen i höst är jansidan starkast. Vidare hävdade Ignats att Estland är det minst korrupta landet av de forna öststaterna.

Före årsmötesförhandlingarna berättade Hembygdsföreningens ordförande Sven G Frejman om föreningens verksamhet under det gångna året. Bl.a. nämnde han bidragen till skötsel av kyrkogårdar, den humanitära hjälpen till äldre i kommunen, den lyckade pensionärsresan till Sverige och bidraget till skolbussen.

Vidare informerade Sven om kulturdagarna i Rickul-Nuckö den 22-24 juni.

Sven tog även upp kommunens program för att bekämpa den ökade brottsligheten i kommunen.

Därefter övergick man till årsmötesförhandlingar. Som ordförande att leda förhandlingarna valdes Anders Peedu med Brita Wiberg som sekreterare.

Årsmötesförhandlingarna leddes av Anders Peedu och Brita Wiberg. Foto: Bengt Heyman

Revisorernas rapport godkändes och styrelsen och underliggande organ beviljades ansvarsfrihet för det gångna året.

Två motioner till stadgeändringar, som togs upp första gången vid årsmötet 2002, behandlades och godkändes.

Den viktigaste ändringen är den i stadgarnas paragraf 4, "Medlemskap/rösträtt". I fortsättningen kan även andra än nuvarande och forna estlandssvenska Rickul/Nucköbor samt deras ättlingar bli ordinarie medlemmar. Begreppet "stödmedlem" bortfaller därmed för fysiska personer.

Som ordförande för det kommande verksamhetsåret omvaldes Sven G Frejman (Pasklep). Som ordinarie ledamöter i styrelsen omvaldes Anders Peedu (Enby), Anne Schönberg (Spithamn) och Sture Koinberg (Roslep). Övriga ordinarie ledamöter är Gundel Stenberg (Ölbäck), kassör, Brita Wiberg (Ölbäck), sekreterare, och Bertil Nyman (Gutanäs). Suppleanter är Gunvor Strömbom (Ölbäck) och Tobias Peedu (Enby).

Som ordinarie revisorer omvaldes Lennart Strömkvist (Haversved) och Sven Lagman (Spithamn) med Ingemar Uussaar (Ölbäck) som suppleant.

Som ordförande i Valberedningen omvaldes Majlis Lindroos (Norrby) för ett år. Agnes Callenmark (Ölbäck) omvaldes för tre år. Övriga ledamöter i Valberedningen är Edit Jordman (Rickul by), Alice Kulla-vee (Pasklep) och Brita Söderberg (Spithamn).

Mötet beslöt att medlemsavgiften för år 2004 skall vara oförändrat 150 kronor för vuxna och 50 kronor för ungdomar under 26 år.

Minnat av den under året bortgångne Kåge Karlsson hedrades med en tyst minut. Kåge, som var rikssvensk, har under många år visat stort intresse för estlandssvenskarna och aktivt varit till stor hjälp vid publiceringen av föreningens böcker "Minnen i ljus och mörker", del 1 och 2.

Manfred Hamberg (Roslep) har slutat som sam-

Manfred Hamberg avtackas av Sven G Frejman. Foto: Bengt Heyman

mankallande i Kulturkommittén. Han avtackades med blommor av Sven G Frejman.

Efter årsmötesförhandlingarna informerade Bo Stenholm om föreningen Västra Kustens Skogsägare. Föreningen, som nu har verkat i tre år, har 128 medlemmar, varav 30 från Rickul/Nuckö-området. Tidigare har den största avverkningen skett på Ormsö, men nu har flera skogsägare i Rickul/Nuckö fått hjälp med gallring av sin skog.

Einar Hamberg informerade om Seniorgruppens aktiviteter. Gruppen är en från styrelsen fristående informell grupp, men dess syfte är att agera som "hjälpnumma" åt styrelsen i vissa ärenden.

Kyrkoföremål från Rosleps kapell

Göte Brunberg

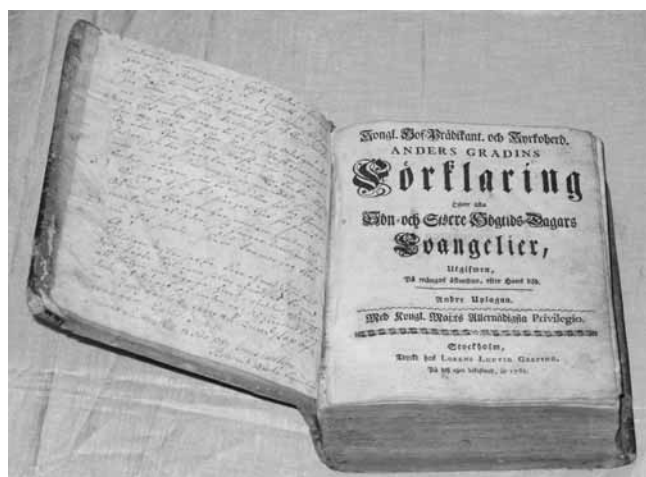
På SOV:s hembygdsdag den 6 september 2003 på Statens Historiska Museum kommer museet att ordna en utställning av de kyrkoföremål från Rosleps kapell och kapellen från Ormsö och Runö, som sedan krigsslutet har varit deponerade på museet. Föremålen har sedan dess visats endast en gång, vid utställningen "Estlandssvenska kyrkominnen" år 1976.

Utställningen är endast öppen för dem som besöker hembygdsdagen. Ni som är intresserade av att se föremålen, passa på nu! Tillfället lär inte återkomma inom en överskådlig framtid.

På museet har även varit deponerade biblar, psalmböcker och diverse andra böcker och handlingar från kapellen. Dessa har nyligen överlämnats från museet till SOV:s arkiv.

Från Rosleps kapell finns bl.a. en praktfull illustrerad utgåva av Gustav V:s bibel, som år 1933 skänktes till kapellet efter en insamling i Sverige. Bland bidragsgivarna kan nämnas Paul Urban Bergström, grundaren av varuhuset PUB.

Den äldsta boken från kapellet är den år 1765 utgivna "Förklaring öfver alla Sön- och Större Högtidsgars Evangelier", skänkt till kapellet år 1767 av baron Gustaf Wilhelm Taube på Rickuls gods.

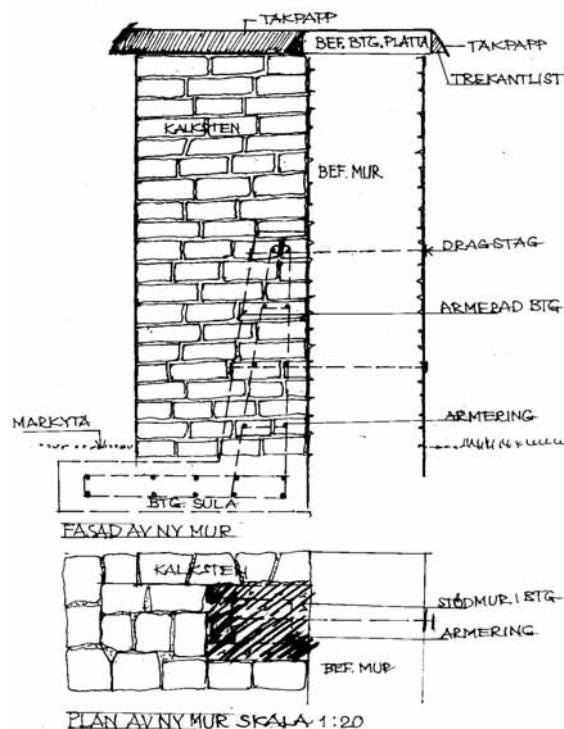

Upprustning av Rosleps kapellruin

Sture Koinberg

Förberedelsearbetet inför en upprustning av Rosleps kapellruin har nu kommit in i ett genomförandeskede. Anbud har inkommit som klarar det kostnadstak som har satts för projektet och styrelsen har beslutat att arbetet skall sättas igång. Vi räknar med att det påbörjas under maj månad och skall vara färdigställt under denna sommar.

Syftet med arbetet är att rädda ruinen från fortsatt förfall. Murarna på långsidorna skyddas genom täckning av krönen med takpapp så att inte regnvatten kan tränga ned i murarna (se bilden nedan). Muren vid gaveln, där tornet stod, har under åren eroderat och till större delen rasat ner. Två nya tvärgående stödmurar måste byggas vid gaveln för att inte långsidorna på kyrkmuren skall rasa. Ny kalksten måste anskaffas till stödmurarna, som grundläggs på en betongplatta och har en kärna av betong, som armeras.

Vi räknar med att dessa åtgärder skall bevara murarna minst 10 år framåt. De medel som har insamlats av föreningsmedlemmarna kommer att användas för upprustningsarbetet. Föreningen har förankrat upprustningsarbetet hos berörda myndigheter som har godkänt Byggnadskommitténs upprustningsförslag.

Arbetet kommer att bevakas av folk från Byggnadskommittén. Slutbesiktning kommer att ske under sommaren och dokumentation av arbetet sker under arbetets gång. Vi återkommer i kommande Medlemsblad med beskrivning av upprustningsarbetets genomförande.

Rickulutställning på Aibolands museum

Anu Vichterpal och Linda Huldén, Aibolands museum

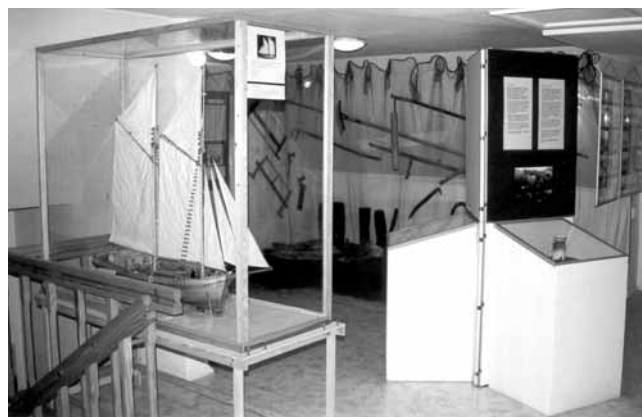
Den 15 maj öppnades utställningen "Rickul – väldet på västkusten" (estn. "Riguldi – vald Läänemere ääres") på Aibolands museum i Hapsal.

Att göra en utställning om en hel trakt, i det här fallet Rickul, innebär att gång på gång fundera på hur man ska bära sig åt för att på några få kvadratmeter skapa något som kan ge en bild av hur människor har levt och verkat i den trakten under hundratals år. Det finns ju så många öden att skildra, så många minnen att återge och så många miljöer att beskriva! Vi hade ett digert material att utgå från, dels för att Rickulborna omsorgsfullt dokumenterat sin historia i flera olika skrifter, dels för att Rickul är väl representerat i allmänna verk om estlandssvenskarnas historia. Många f.d. Rickulbor har också varit generösa när det gäller att låna ut föremål, dokument och annat material. Arbetet med utställningen har således i stor utsträckning handlat om att sälla.

Eftersom det hade varit omöjligt att ta fasta på alla intressanta berättelser om livet i Rickul (även om vi tapetsrat väggarna med texter hade vi inte fått med allt!), har vi i första hand använt föremål och fotografier för att ge besökarna en bild av hur tillvaron i de olika byarna kan ha sett ut. Utställningsbesökarna kan t.ex. titta på olika redskap och på så sätt bilda sig en uppfattning om arbetet på åkrarna, i hemmet och i skogen under olika årstider. En höräfsa, två slagor, ett lieorv och en skära berättar om höbärgnings- och skördetider. Kardor, en häckla och en spinnrock berättar om ull- och linberedning, och några olika fiskeredskap om livet vid kusten. Besökare som är intresserade av matlagning får bl.a. se två olika redskap för korvtillverkning, medan andra kan jämföra olika typer av sågar med varandra eller dra sig till minnes hur man använde en besman. Bland utställningsföremålen finns också ett av Spithamnskomakaren Viktor Borrmans redskap och en sädesskopa med Spithamn Jakas bomärke inristat.

Tack vare att vi fått låna många vackra textilier av f.d. Rickulbor kan utställningsbesökarna också få se några prov på kreativiteten och fingerfärdigheten hos byarnas kvinnor. Man kan bl.a. beundra olika typer av broderade handdukar, målade bonader, virkade spetsar och dukar och stickade vantar med Rickulmönster. Bland textilierna finns också två vackra vävda täcken. Fingerfärdighet kännetecknar likaså modellfartyget "Derhamn", byggt av Ingvald Dyrberg, och Alfred Brunbergs väderkvarn i miniatyr. Dyrbergs modell berättar, tillsammans med några fotografier av olika skutor, historier från en tid då sjöfarten sysselsatte många Rickulbor.

Vi har fått hjälp av arkivgruppen vid SOV med att sammanställa en omfattande samling fotografier från

Från Rickulutställningen på Aibolands museum. T.v. Ingvald Dyrbergs skutmodell "Derhamn".

olika delar av Rickul. Utställningsbesökarna får bl.a. möta kända Rickulbor som idrottskvinnan Aina Dans, bygdeskalden Mats Ekman och butiksföreståndaren Georg Stahl, och se hur Rosleps kapell har förändrats från 1800-talet fram till i dag. Några fotografier visar glimtar från fest och vardag i Rickul – allt från potatisplockning och färtvätt till konfirmation och bröllop. Besökare som själva bott i Rickul kan kanske känna igen släktingar och vänner på skol- och konfirmationsfotografier eller på bilderna från sågverket i Höbring, och fotografierna från Rickul herrgård kan kanske också väcka minnen hos någon.

Vi vill tacka alla som bidragit till utställningen genom att ge värdefulla upplysningar eller låna ut föremål, och hoppas naturligtvis att få se många utställningsbesökare med rötter i Rickul på museet i sommar!

Sadama 31/32, HAAPSALU
TFN/fax: +372 47 371 65

Sommarens utställningar:

- Aibor. Grundutställningen om estlandssvensk historia.
- Rickul. Vældet på västkusten.
- Tre kronor och trettiofyra mark silver. Om svenska kungliga besök till Estland genom tiderna.
- Ormsörummet. "Torsdagstanternas" handarbetskammare

Öppettider: onsdag-söndag kl. 10.00-18.00.

Att ärva, skänka eller sälja fastighet i Estland

Raul Targamaa, Arbetsgruppen för lagar och förordningar, efter en anvisning skriven av Elvine Smedberg och Sven Söderblom i Markgruppen, Ormsö Hembygdsförening

De lagar som berör arv, gåva och försäljning av fast egendom i Estland står under ständig förändring, bl.a. för att anpassa dem inför det planerade EU-inträdet. Det är därför svårt att entydigt beskriva vad som gäller i dessa frågor. Dessutom tolkas även lagarna på olika sätt av olika notarier i Estland. I denna artikel försöker vi ändå förklara vad som gäller och hur man skall gå tillväga.

Fastighet med lagfart går att överföra som gåva eller sälja till alla estniska medborgare och företag, men också till utländska medborgare eller företag i Estland.

Följande dokument krävs:

1. Registerutdrag – Personbevis med släktutredning för ägaren från Skatteförvaltningen. Den som söker arvet skall också ta ut personbevis. Är det barn till ägaren ska det framgå i beviset. Även moderns namn som ogift ska framgå. Bevisen ska ha stämpel och underskrift av utlämnaren. De skall översättas till estniska och både den svenska och estniska översättningen ska sedan legaliseras hos Notarius Publicus (NP). Begär att NP buntar personbevisen efter legaliseringen. Buntarna skall sedan få apostille med engelsk text hos NP i Stockholm.

2. Dödsbevis och bouppteckning om ägaren har avlidit. Det räcker med första och sista sidan av bouppteckningen. Man bör inte lämna originalet utan ta en kopia. Båda dokumenten skall översättas till estniska och både den svenska och estniska versionen skall legaliseras hos NP och få apostille med engelsk text hos NP i Stockholm.

3. Föreligger testamente blir förfaringsättet detsamma som för bouppteckningen.

4. Ansökan om arv skriver man hos notarie i Estland vid besök där. Om man däremot avstår från arv till förmån för någon annan skall handlingen översättas till estniska och legaliseras och få apostille hos NP i Sverige enligt ovan.

5. Medtag lagfarten – "kohtuotsus". Med den får man "Utdrag ur jordaboken" – "Väljavõte kinnisturaamatust". Man får det från Lagfartsdomstolen i Hapsal, Sadama 21 n.b. till höger. Om man bifogar kopia av lagfarten – "kohtuotsus" med "Ansökan om arv" så tar notarien ut utdraget från Lagfartsdomstolen.

6. Taxeringsuppgift för fastigheten får man en gång per år från "Maksuamet" när man ska betala skatt. Den sist erhållna uppgiften skall medtas.

7. "Korraldus" som man fick från kommunen i samband med lantmäteriet skall medtas. Om det är fråga om ny markdelning efter första lantmäteriet skall även lantmäterihandlingarna och kartor medtagas.

8. Det behövs även ett intyg från Nuckö kommun beträffande fastigheten.

9. Den som besöker den estniska notarien måste ha fullmakter från alla som söker arvet, som är gåvotagare eller som skall köpa fastigheten, därest de själva inte kan närvara. Använd den tvåspråkiga fullmakten "Allsidig fullmakt efter erhållen lagfart". Fullmakten skall helst undertecknas personligen hos NP i Sverige och få apostille med engelsk text. Kan man inte personligen underteckna hos NP går det bra med två vidimeringar. Undertecknaren måste då även uppge sitt telefonnummer. Alla undertecknare måste bifoga kopia av identitetshandling. Den som besöker NP måste även ha med sig identitetshandling.

10. Den estniska notarien kräver att man beställer tid i förväg. Om man inte själv talar estniska måste man ha med sig tolk.

11. Från den 1 april 2003 krävs i de flesta fall inget speciellt tillstånd vid överlåtelse av mark. Ett undantag är om en gåvomottagare eller köpare inte är estnisk medborgare och det i fastigheten ingår mer än 10 ha skog eller åkermark. Då fordras tillstånd från landshövdingen i Läänemaa. Ansökningsblankett finns att hämta på kommunalkontoret i Birkas.

Tillstånd krävs aldrig vid arv och inte heller vid gåva/försäljning till barn, föräldrar eller syskon.

12. Den estniska notarien kan även överföra eventuellt EVP-konto separat eller i samband med marköverföringen. Det krävs dokument enligt punkt 1, 2, 3 och 9.

Nedan följer adresser och personer som vi rekommenderar:

Tolkhjälp: Toivo Tomingas, kontor Posti 1, 905 04 Haapsalu, tfn 47 33589 (säkrast 8.30-9.00), tfn bostad 47 31319, mobil 5029146. Pris 300 kroon per timma.

Tolkhjälp och "allt i allo": FIE Katrin Schönberg, Endla 2b-16, 90504 Haapsalu, tfn 47 37339, mobil 55248421, e-post

katrin.schonberg@mail.ee.

Katrin är även godkänd översättare och kan sköta hela ärendet hos notarien i Hapsal. Framtagning av dokumenten sker då som förut enligt punkt 1, 2, 3 och 9. Legalisering och apostille hos Notarius Publicus i Sverige, därefter översättning i Estland av Katrin Schönberg. Pris för översättning 180 kroon per sida. Pris för notariebesök 300 kroon.

Översättare i Sverige: Edith Kotka-Nyman, Estniska Kommittén, Wallingatan 34, 2 tr. Postadress: Box

539, 101 30 Stockholm, tfn 08-411 59 78, fax 08-20 70 61, mottagning tisdag-fredag kl. 10.00-16.30. V.g. ring före besök. Hon är godkänd översättare av Stockholms Kommerskollegium och Estlands Ambassad.

Svensk notarie: Notarius Publicus Anne-Marie Bonde, Drottninggatan 25 i Stockholm. Adress: Box 16117, 103 23 Stockholm, tfn 08-10 14 06, fax 08-20 60 25. Expeditionstid kl. 9.00-16.00. Det är bäst att gå dit vid 11-tiden.

Om du inte kan gå till NP i Stockholm, gå då till närmaste notarie där du bor och legalisera dokumenten. Skicka sedan dokumenten till NP i Stockholm och begär apostille med engelsk text. Apostillen kostar 150 kronor och fås f.n. endast hos NP i Stockholm.

Estniska notarier:

Eha Naudi, Posti 26 1 tr, 90504 Haapsalu, tfn 47 34466, fax 47 34465.

Marika Kiiver, Posti 41 1 tr, 90507 Haapsalu, tfn och fax 47 33503.

Om vägfrågorna i Nuckö kommun

Klas Dans, Byggnadskommittén

Under årens lopp har det i Medlemsbladet publicerats ett antal artiklar, som har behandlat vägfrågorna i Nuckö kommun. Här ges en sammanfattning av de lagar och förordningar som gäller, vad som sker i kommunen för att skapa kommunala vägar samt något om vad man skall tänka på som markägare.

Lag om vägar och ledningar

§ 155 Allmän väg

1. Ägare till fastighet som korsas av allmän väg, får ej förhindra användande av densamma, även om vägen ej är införd i fastighetsregistret som allmän väg.
2. Fastighetens ägare skall ta hänsyn till inskränkningar som föreskrivs för den allmänna vägens angränsande områden.
3. Biväg kan föreslås till allmän användning enligt föreskriven ordning i lagen.

§156 Tillfällig väg

1. Fastighetsägare som saknar tillfart till sin fastighet från allmän väg, eller förbindelse mellan fastighetens olika delar, har rätt att kräva tillträde över annan fastighet.

Läge för denna tillfälliga väg, användningstid och ersättningsanspråk, bestämmas i särskild överenskommelse. Om överenskommelse ej kan nås, bestämmas detta genom rättslig prövning.

Vid bestämning av tillfällig väg tas hänsyn till den drabbade fastighetens intresse.

2. När delar av en fastighet genom avstyckning eller andra omständigheter förlorar förbindelse med allmän väg, skall ägare till fastighet som upplåter förbindelse med tillfällig väg över sina ägor, se till att detta utföres enligt vad som föreskrivs i punkt 1.

3. Fastighetsägare kan ej kräva tillfällig förbindelse över andras ägor, om hittillsvarande förbindelse till allmän väg förlorats genom egna önskemål.

§157 Gångstig eller vinterväg

1. Fastighetsägare skall tillåta gång- och vintertrafik över sina ägor om användande av annan väg är behäftad med stora kostnader. Vid bestämning av vägsträckning skall hänsyn tas till den drabbade fastighetens intressen.
2. Det i punkt 1 föreskrivna gäller ej om gång- och vintertrafik drabbar fastighetsägare varaktigt.

§158 Ledningar

1. Fastighetsägare skall över sina ägor tillåta dragningsledning för elektricitet, gas, vatten, avlopp och tele i mark eller i luften, om annan sträckning ej är möjlig eller om detta ej är behäftat med stora kostnader.
2. Befintliga ledningar över grannfastighet kan ej utnyttjas för den egna fastigheten.
3. Vad som föreskrives i punkt 1 gäller ej om ledningsdragningsledning inte gynnar den berörda fastigheten.
4. Om skada uppstått vid byggandet eller användningen av ledningar skall detta ersättas fullt ut.
5. Vid byggande och användning av ledningar nämnda i punkt 1 kan i lagen föreskrivna tillfällen även gälla vid tvångsförfarande eller annan lösning.

Kommentarer till lagparagraferna

Fastighetsägare som saknar vägförbindelse till sina ägor har rätt att kräva detta över angränsande fastigheter.

Om man är ägare till ett markstycke som inte gränsar till en kommunal väg eller till riksvägen måste man sluta avtal med ägarna till den mark över vilken man vill dra sin väg. I sin enklaste form kan det vara ett skriftligt avtal person till person. Detta gäller då inte för all framtid. Det säkraste är att avtala om ett servitut för vägen och registrera det hos notarien. Detta gäller speciellt om vägen kommer att utnyttjas av

flera fastigheter. Det är då opraktiskt att reglera detta genom ett antal personliga avtal.

Om det inte går att få ett avtal på frivillig väg kan man vända sig till kommunen och, som sista utväg, använda rättsligt förfarande.

Vid vägförbindelse över annan fastighet tas hänsyn till denna fastighets intressen. Vid avstyckning eller där del av fastighet förlorar förbindelse med allmän väg, skall ägare till fastighet över vilken vägförbindelse hittills har funnits möjliggöra för den förstnämnda att få vägförbindelse över sina ägor.

Fastighetsägare har ej rätt att kräva tillträde över annans mark om hittillsvarande vägförbindelse brutits på egna initiativ.

Nämnda paragraf får stor betydelse i framtiden. På grund av nya jordreformen kan i framtiden många mindre delar av en fastighet förlora förbindelse med allmän väg eller mellan ägorna. Tillträde kan också förloras genom avstyckning från fastighet. Vägen kan även finnas kvar, men kan ej alltid användas som förbindelse.

Nödvändig vägförbindelse bestämmes efter överenskommelse. Om vägen är införd i fastighetsregistret som servitut är den även användbar för flera berörda fastigheter.

Kommunala vägar

En förteckning över vägar som är nödvändiga för kommunens utveckling har godkänts av Nuckö kom-

munfullmäktige. De är utmärkta på kartor som är uppgjorda byvis. Kartorna finns hos byombuden.

Vägarna har enligt kommunens översiktsplan planerats med utgångspunkten att till samtliga byar skall gå större vägar, och till områden med tre eller fler bostäder skall gå väg.

Vilka vägar som skall bli kommunala vägar kommer slutgiltigt att fastslås i samband med godkännandet av kommunens översiktsplan.

För de kommunala vägar som nu ligger på privat mark skall marken för vägbanan, och en remsa på ömse sidor om denna, mätas bort från privatmarken och genom notariatsavtal övergå till kommunens ägo. Kommunen betalar uppmättnings- och lagfartsavgifter men lämnar inte någon ersättning för marken.

Ordningsregler

Enligt Nuckö kommuns miljöföreskrift ("heakorra eeskiri") är ägare till mark, genom vilken det går en väg, eller som gränsar till en väg, skyldig att avlägsna buskar och sly till ett avstånd av 5 meter från vägbanans kant. Om det är goda siktförhållanden kan avståndet minskas och på andra ställen, t.ex. i kurvor med dålig sikt, kan det behöva ökas.

Föreskriften gäller för kommunala och privata vägar. För riksvägen sköter staten underhållet av vägrenarna.

Svenska folkhögskolan i Estland förvaltar arvet från Birkas

Sten Westerholm, rektor

Framför mitt skrivbord på väggen i mitt kansli i Hapsal har jag en hel bildsvit från Birkas folkhög- och lantmannaskola. Jag sitter ofta och mediterar över dessa bilder och försöker sätta mig in i mina föregångares situation. Som rektor för Svenska folkhögskolan i Estland, ser jag mig som en fortsättning på den räckta av rektorer, lärare och övrig personal, som arbetat vid estlandssvenskarnas folkhögskola i Nuckö.

Det blev ett påtvingat avbrott på femtio år innan vi kunde återstarta folkhögskolan i modern tid. Först under namn av Pasklep folkhögskola. Nu, sedan ett år tillbaka, som Rootsi rahvaülikool Eestis – Svenska folkhögskolan i Estland. – Jag känner att arvet från Birkas förpliktar!

Den gamla herrgårdsbyggnaden i Birkas, som 1920 omvandlades till en folkhögskola, ligger vackert i en lummig lövskogsdunge i utkanten av den stora slätten, som en gång var havsbotten. Eftersom man inte under

ryska tiden fick starta folkhögskolor enligt dansk modell - de ansågs för farliga i det gamla tsardömet - måste skolan registreras som lantmannaskola. Alldeles på samma sätt som i Storfurstendömet Finland, där också många folkhögskolor startade som lantmannaskolor. Visst undervisades där i jordbruksämnen, men lika mycket i samhällsämnen, som skulle göra eleverna till dugliga samhällsmedborgare, som kunde ta del i samhällsarbetet. Detta var något som envåldshärskaren inte gärna önskade. Det är lättare att styra ett folk som inte vet så mycket!

Till Birkas hörde jordbruksmark och eleverna fick hjälpa till både ute på åkern, i ladugården, i rian ute på det stora lötet och naturligtvis i köket tillsammans med skolans husmor. På en bild framför mig på väggen håller några pojkar på att sortera potatisen, som skall sättas i en stuka för vinterförvaring, en stor sandgrop, som täcktes med vass och mull mot kylan. På en annan bild spelar eleverna teater framför uthuslängan ute på gårdsplanen. De har dragit fram en kärra med "skrinda" (finlandssvenskt uttryck) där en flicka trampar lasset och pojkar "skroderar" runt omkring. På

en folkhögskola skall man lära sig både praktiskt arbete och att skapa konst och kultur. Under de tjugotre år, som Birkas folkhögskola hann verka, fick sammanlagt 577 ungdomar från svenskbygden i Estland en fördjupad allmänbildning, som de hade stor nytta av senare i livet.

En av rektorerna vid Birkas kom, liksom jag själv, från Finland. Sedan gammalt har det funnits nära förbindelser mellan finlandssvenskarna och estlandssvenskarna. De flesta estlandssvenska folkskollärarna fick under 20- och 30-talet sin utbildning vid folkskollärarseminariet i Nykarleby i Finland, där också jag har studerat en gång.

Jag minns hur jag som elevrådets ordförande på kandidatklassen fick tillgång till en elevmatrikel, där seminariets alla studerande fanns inskrivna. Då märkte jag till min stora förvåning, att det fanns en hel räkka med svenska namn bland lärarstuderandena, som hade angett Estland som sitt hemland! - Det var min första kontakt med estlandssvenskarna.

Långt senare kom jag att föreslå för en av dessa estlandssvenskar, sommaren 1992, att vi skulle återstarta Birkas folkhögskola i modern tid efter den nya självständigheten. Det var när jag första gången träffade arkitekt Ervin-Johan Sedman. Han var inbjuden till Närpes i egenskap av ordförande för Samfundet för Estlandssvensk Kultur (SESK). Jag gick då fram till honom och presenterade mig och sade att jag hade läst om Birkas folkhögskola som verkade på Nuckö och att jag tyckte att vi borde återstarta den svenska folkhögskolan i den nya tiden. Ervin-Johan stod tyst en stund och sade sedan: "Ja, det gör vi!"

Exakt femtio år efter det att Birkas folkhögskola tvingades upphöra, hösten 1993, startade vi Pasklep folkhögskola med en liten ceremoni inne i Hapsal. Det var Ervin-Johan Sedmans idé att vi skulle överta Pasklep gamla herrgård, när de sovjetiska gränsvakterna flyttade bort. - Så blev det inte, trots många ansträngningar och mycket arbete. Det var pengar som saknades. Därför har vi nu skapat ett nytt koncept för skolan, men målsättningen och drömmen är den samma.

Svenska folkhögskolan i Estland

Birkas skolbyggnad ägs i dag av Nuckö gymnasium och fyller en viktig funktion. Det är inte heller möjligt att bygga en folkhögskola ute på landet i västra Estland i dag. En sådan skola kommer att ha stora svårigheter i elevrekryteringen. Därför arbetar Svenska folkhögskolan i Estland utifrån sitt nya koncept på två orter: dels i Hapsal, dels i Tallinn.

I Hapsal hyr vi lokaliteter av det ryska gymnasiet, som från årsskiftet heter Haapsalu Üldegymnasium. I Tallinn har vi kurser, dels i S:t Mikaelsskyrkan på Rütli 9, dels vid Institutionen för nordiska språk vid Tallinn universitet.

Det här första läsåret har vi ca 200 inskrivna studerande, ungefär lika många på vardera stället.

Svenska Folkskolans Vänner i Finland har iklätt sig det ekonomiska ansvaret för Svenska folkhögskolan i Estland och är därmed i praktiken skolans ägare.

Trots att vi talar om "folkhögskola" kan vi inte helt jämföra den verksamhet, som vi bedriver nu vid Svenska folkhögskolan i Estland, med våra nordiska motsvarigheter. Vi har inget internat där vi kan ta emot studerande från andra orter och vi har våra kurser på kvällstid och kring veckoslut, eftersom de flesta av våra studerande förvärvsarbetar på dagarna. I framtiden kommer vi att försöka med något slag av "dag-folkhögskola", ifall det är praktiskt genomförbart. Tillsvidare söker vi väg. Men det viktiga är att vi har en bra plattform att bygga vidare på. Vår folkhögskola behövs och det finns stora förväntningar på den från det estniska samhällets sida.

Den här våren och sommaren börjar vi också med sommarkurser av olika slag, vilka skall bli årligen återkommande. Innehållet i dessa kurser är språk, svenska och estniska, men också estlandssvensk kultur och historia, natur och miljö samt estniskt kyrkoliv.

Tyngdpunkten bland våra vinterkurser är förstås kurserna i svenska. Men vi undervisar också i estniska, finska och engelska.

Som specialkurser i svenska kan nämnas svenskundervisning för estniska läkare, som skall avlägga språkprov i svenska för att kunna arbeta i Sverige. Vi har också en kurs för deras barn och äkta hälfter, så att de snabbt kan anpassa sig till det svenska samhället.

Mera praktiskt inriktade kurser är kurser i data, konst, grundrenovering av gamla hus, matlagning osv.

En folkhögskola i Norden, likaväl som i Estland, har ett samhällspolitiskt och ett kulturellt ansvar, som sträcker sig långt utanför lektionssalarnas väggar. Svenska folkhögskolan i Estland har dessutom ett kulturellt arv att förvalta från tiden i Birkas. - Som ett exempel på det breda arbetsfält, som är vår skolas, vill jag nämna mitt engagemang i att försöka få den sista "levande" galeasen, som byggdes av estlandssvenska händer, tillbaka till den vik som såg den födas. Det är s/y Hoppet, som byggdes i Spithamn 1925-26 och sedan såldes till Finland där hon seglade i fraktfart fram till 1965, då hon såldes till Sverige. Nu ligger hon vid Skeppsholmen i Stockholm. Det är tillsammans med Birgit Eldh vid Donnergymnasiet i Sverige, Aibolands museum här i Hapsal och andra intresserade, som jag och vår skola också arbetar för att få henne hem igen. Hon skall bli ett skolskepp och segla som förr i Östersjön, eller Västerhavet, om vi ser det ur vårt perspektiv på den här sidan av det stora gemensamma innanhavet.

Nyheter från Nuckö kommun

Ülo Kalm, kommundirektör

Nuckö kommuns översiktsplan har under april månad varit utställd på kommunalkontoret i Birkas. Alla har kunnat lämna förslag till förändringar av planen. Under maj kommer det att beslutas vilka förändringar som skall införas och den slutgiltiga planen kommer att bli klar i juni. Närmare information kommer i nästa Medlemsblad.

Kommunfullmäktige har påbörjat arbetet med ett nytt utvecklingsprogram för kommunen, gällande åren 2004-2007, samt en vision för tiden fram till 2010. Utvecklingsprogrammet skall vara klart under september och godkännas av kommunfullmäktige under november. Kommunen rekommenderar även de byar, som i framtiden planerar att ansöka om bidrag från olika program och från EU, att göra upp utvecklingsprogram. Utvecklingsprogrammet kan göras för en enskild by eller för ett antal grannbyar.

I Nuckö kommun har det nu funnits byombud i 10 år. För respektive by gäller byombud enligt följande:

Bergsby	Arne Tennisberg
Birkas	Arnold Arro
Derhamn	Aleksander Laksberg
Dirslätt	Peeter Pärnaste
Enby	Astrid Mitman
Gambyn	Artur Tootsi
Gutanäs	Rein Sinijärv
Harga	Tiina Rohi
Hosby	Arne Mägi
Höbring	Valeri Štšerbatõh
Klottorp	Toomas Timmerman
Lyckholm	Sirje Trisberg
Pasklep	Elar Piir
Persåker	Vahur Kuuskman
Rickul	Sirje Jablok
Roslep	Sven Kuinberg
Skåtanäs	Voldemar Tõuts
Sutlep	Taimi Ainola
Ölbäck	Maire Kriis
Österby	Elsa Kivi

Man kommer under maj månad att ha bymöten där man väljer byombud, varför en del av namnen kanske inte längre gäller när Medlemsbladet kommer ut.

Byombuden hade sammanträde den 9 maj. Då deltog även byombud från Sverige. Den viktigaste diskussionspunkten var dåligt skötta byggnader, staket och tomter. Till slutet av maj skall byombuden lämna förslag till kommunen om till vilka fastighetsägare man skall sända föreläggande om iordningställande.

Noarootsi Kaunistamise Selts ("Nuckö försköningsällskap") skall anordna tävlingen "Nuckös vackraste hem 2003". Byombuden skall lämna förslag under maj månad.

För tjänstemännen på kommunalkontoret gäller följande semestertider 2003:

Ülo Kalm	21/7-24/8
Evi Öövel	16/6-13/7, 18/8-31/8, 27/12-31/12
Taimi Pelapson	2/6-19/7
Marika Meister	14/6-20/7, 22/12-31/12
Sirje Trisberg	2/6-20/7, 22/12-24/12

Pubafton

Agnes Callenmark

SOV:s Pubafton är väl allom bekant. Nu var det Rickul/Nuckö Hembygdsförening som stod för värdskapet fredagen den 9 maj på Roslagsgatan 57.

Tilltugg till vinet, ölet eller cidern fixade förstås Ölbäck Larsosflickorna Granberg med Birgit i spetsen (dom kan dom!). Saltgurka med honung, creme fraiche och bröd var en gratis meny. Dessutom kunde man inhandla en tallrik med päron, ost och kex eller varmkorv med bröd, en guldta kostade korven. Gott var det. Vi får heller inte glömma bort SOV:s kassör Stefan Timmerman som assisterade Birgit.

När vi fått lite innanför västen delades sångblad ut och allsång blev det till en fantastisk trio som bestod av Raul Targamaa och Gunvor Strömbom på dragspel och Lennart Ygstedt på gitarr. Det var musikanter som fick stämningen på topp. Dessutom sjöng Raul en vacker estnisk sång "Rukkilill" och då skulle ju inte vår ordförande Sven Frejman vara sämre, så vi fick lyssna till ytterligare några estniska sånger.

I vimlet såg jag folk från Rickul, Nuckö, Runö, Nargö, Ormsö och en och annan rikssvensk (var det inte "Bergsbiggen" Bo Wiberg som jag såg?). Allt som allt var vi ca 45 personer. Timmarna går fort när man har roligt.

Stort tack till er som såg till att det blev en kväll att minnas!

Spelmanstrion Gunvor Strömbom, Raul Targamaa och Lennart Ygstedt. Foto: Ingegerd Lindström

Nytt från Västra Kustens Skogsägare

Bo Stenholm

Tisdagen den 15/4 höll föreningen sitt första styrelsemöte i Birkas på Nuckö.

Några viktiga punkter som diskuterades var bl.a:

Ökning av gallrings- och avverkningsvolymen

Föreningens operative chef Ants Varblane beklagade att avverkningsvolymen hade varit för liten under den gångna säsongen. Varblane slutade som kommundirektör på Ormsö i december 2002 och har nu väsentligt mer tid att arbeta med föreningen.

Avverkningsvolymen på Ormsö blir 1.500 – 2.000 m³ och i Nuckö kommun 1.200 – 1.300 m³ från hösten 2002 till maj/juni 2003. Ett problem har varit bristen på kompetent arbetskraft som har kunnat arbeta i skogen. För att lösa detta problem har nu föreningen slutit ett avtal med en avverkningsfirma från Padise. Denna firma äger själv en s.k. "harvester" eller skördare med vars hjälp avverkningsarbetet i skogen kan mekaniseras och utföras mer rationellt. Den nya firman har en stor avverkningskapacitet och är sedan länge känd på marknaden som en pålitlig och kunnig partner.

Vi har även slutit avtal med vår gamla kund från Dagö, HM Puidukaubandus, om försäljning av massaved och sågtimmer från Nuckö kommun. Denna firma köper nu våra skogsprodukter från Ormsö och vi har goda erfarenheter av detta företag.

För nästa säsong, hösten 2003 till våren 2004, har vi nu beslutat följande avverkningsbudget uttryckt i fastkubikmeter, m³ fub.

Kommun	1/7 – 31/12 2003	1/1 – 30/6 2004	Totalt
Nuckö	3 000	4 000	7 000
Ormsö	1 500	2 000	3 500
Totalt	4 500	6 000	10 500

Leverans av flis till Nuckö kommuns värmebolag

Nuckö kommuns värmebolag Noarootsi Soojus har en värmepanna i Birkas som eldas med flis. Det finns också en flistugg som monteras på en traktor.

Mötet diskuterade möjligheten att avverka vår slyskog, flisa och sälja den till Noarootsi Soojus. Ants Varblane utreder nu frågan i samarbete med bolaget.

Nuckö kommun förbrukar nu ca 4.000 m³ färdig flis per år, vilket betyder ungefär 2.000 m³ fub. Om detta projekt skulle bli verklighet skulle vi kunna gallra ren slyskog i Nuckö kommun, t.ex. alskog av låg kvalitet som vi annars inte kan sälja. Detta är en ren skogsvårdande åtgärd som man betalar för i t.ex. Sverige. Det finns indikationer på att denna slygallring skulle kunna gå jämnt upp och att skogsägarna inom Nuckö kommun alltså inte skulle behöva betala något för skogsvårdande åtgärder.

Den ekonomiska redovisningen

Föreningens bokföring har nu flyttats till en professionell redovisningsbyrå i Hapsal.

Det är firman Bilans som leds av Merike Laur. Hon har även kommit långt med bokslutet för 2002. Här har även vår styrelsemedlem Lars Alexandersson utfört ett värdefullt arbete genom att hjälpa och informera Merike.

Nya blanketter för rapportering till medlemmarna

Här håller Kent och Sussi Muhlberg på att göra professionella blanketter på svenska för att underlätta avrapporteringen av det ekonomiska utfallet till medlemmarna.

Årsmötet

Årsmötet hålls i Wiedemannymnasiet, Wiedemanni tänav 15, i Hapsal måndagen den 28/7 2003 kl. 13.00. Det är samma lokal som förra året.

Kallelse skickas till medlemmarna. Välkomna!

Viktigt!

Som framgår här planerar föreningen att avverka betydligt mer än förut!

Föreningen har nu ca 127 medlemmar, varav ett trettioal från Rickul/Nucköområdet. För att kunna klara den nya avverkningsbudgeten behöver föreningen:

- Fler medlemmar från Rickul/Nuckö och Ormsö samt andra estlandssvenska områden.
- Fler avverkningsuppdrag!

Både Nuckö och Ormsö kommuner är mycket angelägna om att föreningen lyckas avverka mer och kan utöka sin verksamhet. Vi skapar arbete, vår verksamhet ger skatteintäkter och skogen kan äntligen börja skötas. Dessutom har inkomsten efter gallring och avverkning till de enskilda skogsägarna oftast varit ganska bra!

Skogskurs

Lördagen den 26/7 och söndagen den 27/7 håller Rune Gårdh en skogskurs på Roosta semesterby. Ni som har träffat Rune vet att detta är ett fullständigt unikt tillfälle att lära sig något om skog. Som bekant är han en av Sveriges främsta auktoriteter på området.

Alla medlemmar och även andra intresserade är välkomna! Då deltagarantalet är begränsat till 30-35 personer ber vi er som är intresserade att anmäla er snarast. Om kursen blir övertecknad ger vi prioritet åt föreningens medlemmar.

Upplysningar om kursen lämnas av Rune Gårdh, tfn 08-530 444 20 och Bo Stenholm, tfn 08-605 90 94, e-post bo.g.stenholm@telia.com, samt på föreningens webbplats <http://w1.864.telia.com/~u86413309>.

Deportationen till Sibirien

Lemmi Tammesaar

Bland dem som drabbades av massdeportationen till Sibirien i mars 1949 var Leontine Tammesaar från Sutlep och hennes fyra små döttrar Luule, Lemmi, Elgi och Evi. De fick uthärda många hårda år i Sibirien innan de slutligen kunde återvända till Estland. För ett par år sedan gjorde Harry Seffers i Grupp 44 en bandad intervju med dottern Lemmi. Intervjun har sedan bearbetats och kompletterats av Lemmi och Harry till denna berättelse, som vi kommer att publicera som följetong i ett antal nummer av Medlemsbladet.

Jag är född på Jopregården i Sutlep den 5 oktober 1936. Vi var fyra systrar: Luule född 1935, Elgi 1938 och Evi 1940. Min mor Leontine, född Engbusk, gifte sig 1934 med Oskar Maalman. Båda mina föräldrar var födda i Sutlep. De ändrade sitt familjenamn året därpå till Tammesaar. Skolgången började

jag som sjuåring här i Sutleps nya skolhus som byggdes 1938. Folkskolan var då sjuårig.

Fars årgång inkallades 1944 till den tyska armén. Som de flesta andra här gick han helt enkelt inte till inskrivningen utan höll sig undandömd och planerade för att fly till Sverige. God organisatör som han var, ordnade han en flyktväg till Finland för en hel grupp härifrån. Han skaffade lastbil för transport till Tallinn och därifrån med båt över Finska viken. Samlingen för bilfärden var vid Sutleps affär. Lastbilsflaket var fullsatt, bland alla flyende karlar var även grannkvinnan Arvi Aluns fru. Senare berättade far att de blev stoppade på en skogsväg. Karlarna skingrades snabbt åt alla håll i skogen. Egentligen ville man bara ha hjälp med att dra upp en bil på vägen. Alla samlades åter och fortsatte. De kom lyckligen till Finland. Hur de sedan kom vidare till Sverige vet jag inte.

Efter en tid fick vi brev därifrån, far meddelade att allt hade gått bra och att han arbetade i en ostfabrik. Senare hörde vi rykten att den fabriken hade blivit förstörd i en sprängningsolycka. Vi fick inga flera brev från far och därför trodde vi att han hade omkommit vid olyckan. Först 14 år senare, när vi var i Sibirien, fick vi brev från Sutlep som innehöll även ett brev från far. På detta sätt fick vi kontakt igen.

1944 fick vi officiellt tillstånd att bli evakuerade till Sverige. Far hade räknat med det och att vi alla skulle återförenas i Sverige. Mor beslutade att vi skulle åka med den sista båten. Allt var packat och klart, mor cyklade till hamnen i Rohuküla för att få en överblick över situationen. Där var det väldigt mycket folk som hade väntat flera dagar på båten. Det var varmt, barnen grät. Det cirkulerade skräckhistorier om ryssarna: alla som de får tag i blir fastspikade med tungan på ett bräde, och vi skulle alla sändas till Sibirien. Vi var uppskrämda och förskräckligt rädda. Mor menade att vi hade ju inte gjort någon illa. Frågan var även hur vi skulle klara oss med små barn i ett främmande land

och så beslöt hon att vi inte skulle lämna vårt hem. Vi barn kände lättnad över detta beslut. Vi packade upp våra saker och livet fick fortsätta. För Sverigeresan hade vi låtit göra stora lådor av plywood, som fem år senare verkligen kom till användning – inte för en resa till Sverige, utan för den långa resan till Sibirien.

Några strider förekom inte här på Nuckö och i september 1944 kom de fruktade ryska trupperna in. Vi var väldigt rädda i början eftersom historierna om dem verkligen var hemska. Det var dock ingen som gjorde oss illa. Vårt bostadshus på Jopregården var rymligt och ett antal soldater ur Röda armén inkvarterades hos oss. Det var vanligen stabsfolk som var placerade på bondgårdarna. De stannade en vecka eller ett par, sedan kom nya som stannade lika kort tid. Med språket var det besvärligt ibland. En gång kom en rysk kvinna in och frågade oss något som vi inte förstod vad det var. Hon försökte visa med händerna och vi tog fram alla möjliga saker. Grannpojken som kom förbi lyckades begripa att det var ett strykjärn som hon ville låna.

Gränsbevakningstrupperna var koncentrerade till Paskleps herrgård, i Sutlep fanns bara en liten enhet. Till svenskarnas övergivna gårdar kom 1943-44 rysslandsester från Pskovs oblast, som tyskarna hade evakuerat. Min första man kom också därifrån, han var 6 år när han kom till Sutlep. De ville egentligen inte bli evakuerade, men tyskarna tvingade dem. Min svärmor berättade att de bodde vid järnvägsstationen i Pljussa. För att tvinga iväg dem drog man bort taket på huset. De hade verkligen ett svårt liv där. Hennes man hade arresterats 1937. Samma år drabbades trakten av någon slags pest. Fem av hennes barn dog inom loppet av en vecka. Hon blev ensam med en dotter och födde senare en son - min blivande man. De evakuerade inkvarterades i Uuemõisa herrgård ("Nihove") och därifrån försökte man att placera ut dem till ny bosättning.

Livet började sakta ta form under de nya makthavarna. Det var ingalunda "något slickande av honung", men vi klarade oss. Mat hade vi från vår egen gård. Behovet av sötningsmedel klarade vi vanligen med hjälp av sackarin och självodlade sockerbetor. Kött, mjölk, ägg och smör måste vi sälja för att kunna köpa socker, salt och kläder. 1949 var vår gårds areal 32 ha, vi hade 2 hästar, 3 kor, grisar, får och höns. Fårull var en viktig produkt för att få skolkkläder. Mor tillverkade själv läderskor ("pastlar" eller "skuar", tillverkade av

en enda bit av nötläder) för skolgången. Affären fanns i Sutlep. Socker var en bristvara, det var ransonerat ända till 1947, tror jag. Man fick stå i kö, ibland hela natten, för att få ett halvt kilo av den varan. För att orka med skoldagen turades vi om att stå i kön. I vår by hade vi en man som under olika regimer alltid höll sig framme och vände kappan efter vinden. Han ansåg sig även vara troende och predikade i Sutleps bönehus. Jag minns en morgon; efter en natts köande skulle jag få den allra sista sockerransonen som fanns kvar, men just då kom han med sin dotter, trängde sig före och tog det sista halvkilot framför näsan på mig. Jag sprang storgråtande hem, till skolan gick jag inte den dagen. Vi har lidit en hel del av den mannens orättvisor.

Varje gård hade leveransplikt av matvaror till staten, s.k. "normer". Hur och vem som bestämde storleken av dessa vet jag inte. 1948 kunde vi inte betala "potatisnormen" för frosten hade skadat skörden. Domstolen dömde ut straffet: vi skulle betala 170 rubel för utebliven leverans. Det var mycket pengar på den tiden. För att få ihop denna summa var vi tvungna att sälja allt möjligt. Jag minns hur jag satt på äppellasset på torget i Hapsal och sålde äpplen med hjälp av snabbt inpluggade ryska glosor: "tre rubel paret". Köparna var ju huvudsakligen ryssar. På vårvintern 1949 fick vi ihop straffbeloppet. En syster var svårt sjuk i lunginflammation, mor var tvungen att åka med henne till läkaren i Hapsal. Färden gick med häst och släde över isen. I Hapsal betalade mor även straffskulden. Under hemfärden i skymningen hade isen liksom bågmat i vågor, men färden klarades av med snabbt trav. Det var den 24 mars 1949.

Nästa morgon, vid halvfemtiden, väcktes vi av hårda, fordrande knackningar på fönsterrutan. Mor steg upp för att se vad som stod på. På gården stod två militärer och två civilklädda. En av de civilklädda var Otto Joost, han som senare blev föreståndare för Leninkolchosen i Birkas, den andre var kommunalsekretären. Senare berättade mor att kroppen hade stelnat av fasa och hon hade genast tänkt på deporteringarna 1941, då Herman Bruus och hans familj från vår by fördes bort. Mor fick order att visa upp passet, sedan läste någon upp från ett papper att vi var förvisade till Sibirien på livstid på grund av mannens gärningar. Vilka dessa gärningar var har ingen hittills kunnat klarlägga. Vi fick 30 minuter på oss att packa. Mor sjönk ihop och var liksom förlamad, hon sade bara att "det hade varit bättre att sjunka genom isen och bli kvar i havet". Jag minns att jag skrek från sängen: "vad hade det blivit av oss då!" Eftersom mor inte var i stånd att packa, tvingade de oss barn att göra det. Det var tillåtet att ta med ca 150 kilo, men Joost tillät inte ens detta. Han tog genast hand om nycklarna till visthusboden. Där hade vi ett ca 40-liters kärl med rökt färfkött, men av detta fick vi inte ta något med oss -

han behövde det väl själv. Men vi fick ta med lite ärter som vi vanligen använde att blanda i kreatursfoder. Plywoodlådorna som vi hade gjort för Sverigeresan kom nu, som av ödets ironi, till användning.

Nu hade några grannar kommit till oss för att se vad som hände. Vi hade vävstol och hade dragit på varpen, men ännu inte börjat väva. Någon gav oss rådet att skära ner varpen, kanske kunde man väva något därborta. Så gjorde vi, och det visade vara ett gott råd. Symaskinen fick vi ta med. Någon tyckte att vi skulle ta med spinnrocken och sängen. Pengar hade vi inte, allt hade ju gått åt till att betala normstraffet i Hapsal. Jag ville gå till mormor, kanske hade hon något att ge oss, men det tilläts inte för jag kunde ju springa bort. Till slut fick jag tillåtelse, men mormor hade bara 4 rubel. Hon fick på detta sätt veta vårt öde, och hon följde med mig tillbaka till vår gård. Deras hund Bobi hade ylat i vår grind sedan föregående kväll, men vi kunde ju inte ana varför. Det var kaotisk brådska och vassa kommandon. Vi fick med oss det allra nödvändigaste.

Så måste vi lämna vårt hem och för sista gången stänga dörren efter oss när vi gick okända öden till mötes. Ute väntade grannen med sin svarta häst. Vi lastade våra fåtaliga saker på släden, vi själva gick tysta bredvid. På byvägen hade gruset redan smält fram. Jag kan nog aldrig föreställa mig vad mor kände och tänkte då. Vi var ju bara barn och hade det kanske lättare. Min äldsta syster Luule var 13, jag själv 12 och de yngre, Elgi och Evi, 10 och 8 år. Några hundra meter längre bort, vid Sutleps brandkårsbod, väntade en lastbil. Två familjer hade redan lastats på, Emilie Hemmelberg med fyra döttrar från Lilleväljagården och Helmi Sakson med dotter och två söner från Suur-Laas. De var rysslandsester och de upplevde alltså tvångsförvisning ytterligare en gång. Senare lastades ytterligare en kvinna med ett litet barn på. När våra saker lastades på förbjöd de oss att ta med spinnrocken och sängen. Den som är överhet har makten.

Så började vår väg mot ovissheten. Vid Hapsals järnvägsstation stod en lång rad godsvagnar på spåret. Vi stuvades in där. Vid stationen hade det samlats rätt mycket folk som ville säga något till sina anhöriga och vänner eller ge dem något med på vägen. De fick dock inte komma fram till vagnarna. Vår moster försökte flera gånger komma fram till oss, men motades bort av vakterna vid varje försök. I vår vagn packade man in 43 personer. Där var vi med våra saker i en enda röra. Vagnen hade två små fönster och i mitten en liten järnspis, som eldades med stenkol. Längs väggarna fanns det britsar, men de räckte ju endast till några få.

I vår vagn fanns en familj Välja från Birkas, som hade två invalidiserade döttrar. En av dem kunde ändå gå hjälpligt, men den andra flickan låg hela tiden. Ingen av dem kunde tala. Sonen i familjen var dock

frisk. Varför var det nödvändigt att föra bort en familj, som redan hade ett så svårt liv med sina utvecklingsstörda barn? Endast sonen kom tillbaka från förvisningen. I vår vagn fanns även ett nygift par Kask. Hon hade en vit klänning på sig, det verkade som att de hade hämtats från bröllopfesten.

De deporterade var huvudsakligen åldringar och kvinnor med småbarn, det var mycket få män i arbetsför ålder. Bland oss fanns även två minderåriga barn. Deras mor hade just tagits in för operation på Hapsals sjukhus, men barnen hämtades ändå ensamma för att deporteras. I Sibirien behövdes det arbetskraft och inte invalider och barn, men de som deporterade brydde sig inte om detta. De räddade sina egna släktingar som egentligen skulle ha deporterats. På namnlistan stod huvudsakligen de som var stämplade som storbönder ("kulaker"). Den officiella anklagelsen för de två förvisade familjerna från Sutlep var att deras män gömde sig på skogen. I en familj hade mannen redan tidigare blivit arresterad, orsaken känner jag inte till. En av dem som gömde sig i skogen, Sakson, greps 1948. Han frigavs innan hans familj 1957 återkom från Sibirien. Det var våra lokala makthavare som försökte rädda sina närmaste släktingar genom att ändra i listan, huvudsaken var att antalet stämde. Jag vet att vi "råkade" bli upptagna på denna lista i stället för en kulakfamilj, som var släkt med den tidigare nämnda predikanten. Man hittade alltid andra som kunde anklagas för något.

Den 26 mars på kvällen började tåget rulla från Hapsals station med mänskligt gods mot för oss okänt mål. Nästa morgon var vi redan på rysk mark. I ett stadsliknande samhälle gjorde vi ett längre uppehåll. Under vakternas uppsikt kunde vi tömma våra latrinhinkar som dittills hade skvimpat i vagnen. Vi utträttade våra naturbehov bredvid vagnen, längre bort fick vi inte gå. Vid denna station stod flera tågsätt med olyckskamrater. Här fick vi även mat, två från varje vagn med åtföljande vakt skulle hämta maten. Det upprepades sedan dagligen. Hämtningen och utdelningen av maten var tidsödande, tåget stod stilla en stor del av dagen.

I staden Omsk fick vi bada bastu. Flera av oss fick sina skor stulna där. Barfota kunde vi inte gå tillbaka för marken var snötäckt. Ett par galoscher kunde skaffas fram till mig, en annan fick ett par av tysktidens träskor. Vi i vår vagn fick en förmån som de andra saknade: en ung man hade fått ta med sig sitt dragspel. En av vaktsoldaterna var mycket förtjust

i dragspelsmusik och ville gärna låna med sig dragspelet till vaktstyrkans vagn. De kom då överens om att han skulle få ta dragspelet mot att vår vagnsdörr inte skulle låsas utifrån med krampan under färden. Vi fick alltså skjuta upp dörren, tömma våra hinkar och mera luft fick vi också. Dragspelet återlämnades sedan vid slutstationen.

Efter långvarigt skramlande och skakande kom vi fram till en station som hette Taišet (Taischet), ca 250 km före Novosibirsk. Där kopplades en del vagnar om till ett mindre tågsätt som fortsatte norrut från huvudbanan mot stora skogsområden. Vi åkte ytterligare ett 30-tal kilometer och så kom vi fram till ett ställe som hette Dubravo. Det var den 6 april 1949. Sex vagnar med 263 människor, bland dem vår familj, lastades av där. Resten fortsatte vidare. Man hade sänt stora traktorer med slädar på släp och oxar med slädar för att hämta oss. Här var det ännu full vinter. Det hade samlats rätt mycket folk, nyfikna på hur fascister ser ut - så hade man informerat dem. Jag hade fått någon slags magsjukdom och min färd gick direkt till sjukstugan. Där var jag sex dagar. Vi inkvarterades i ett förutvarande fångläger som hade tömts på fångar. Även sjukstugan, dit jag kom, hörde till detta fångläger. Baracken där vår familj placerades hade torvtak. Väggarna var av flätade vidjor, vars mellanrum hade fyllts med stampad gödsel och täckts över med lera. Golvet var av slätyxade aspstammar som rörde sig när man gick på dem. Grannbaracken hade dock spåntak. Mitt i baracken hade man ställt upp ett stort metallfat som man kunde elda i, ovanpå det kunde man ställa kokkärl. I övrigt var baracken helt tom, det fanns inte ens några stolar eller pallar. Ved bar vi "hem" på ryggen.

En grupp estniska förvisade i Dubravo, däribland familjen Tammeaar: 1 Leontine, 2 Luule, 3 Lemmi, 4 Evi, 5 Elgi. Fotot taget 1950 eller 1951.

Torkade vidjor och stammar kunde vi hitta i stora videbuskar, de var ganska så grova, men kunde lätt brytas av. Vi gjorde stora buntar av dem som vi bar hem på ryggen. Så fick man den första värmen när man bar veden och den andra när man eldade.

Dubravo var en stor by, med säkert över 20 bostadshus, runt järnvägsstationen med samma namn. Där hade man byggt ett fångläger, vars arbetskraft huvudsakligen användes för produktion av hö som sändes till hästfarmer. Omgivningen var en naturlig grässtäpp omväxlande med stora skogar, ett 20-tal kilometer djupa. Några hus fanns det inte där, inte heller några vägar. Långt senare upptäckte vi tre estniska kolchoser bortom våra slättermarker. En hette Björkens, en annan Aspens kolchos. När dessa människor hade utvandrat från Estland för att få jord vet jag inte. De äldre talade fortfarande estniska, men de yngre hade redan uppblandats och assimilerats.

Lägret var sedan tidigare omgärdat av ett högt staket av plankor som nu revs. De första nätterna sov vi på golvet bland våra saker, men sedan byggde vi en provisorisk säng av fyra stolpar med stammar som sidostycken. Sängbotten flätades av rätt mjuka plåtband. I den sängen fick vi plats alla fem. Som tur var hade vi fått med oss lite sängkläder. Vårre var det med maten. Med några nävar ärter och med de fyra rubel som vi hade fått av mormor kunde vi klara livhanken några dagar. Men sedan? En dag sammankallades alla och man erbjöd oss arbete: att köra ut hö från skogsgläntor, pressa hö till balar eller skogsarbete. Mor valde skogsarbete, för att det var den kortaste vägen till den arbetsplatsen. De som kunde lite träarbete fick börja i snickeriverkstaden. Några skulle ordna band och tråd till höpressarna. Men det fanns ju ensamma gamla som inte längre orkade arbeta. Någon hjälp fick de inte från myndigheternas sida. Vi lydde under någon sorts civil myndighet och organiserades till vår egen "samhällsstruktur". Vi fick en egen underlydande förvaltning. Arbetsbrigader bildades och några av oss togs ut till brigadörer, d.v.s. arbetsledare på lägre nivå. Olika "ämbeten" fördelades något så när efter våra färdigheter: bastuansvariga, kontorister, ämbetsmän, sjukvårdare o.s.v. Den högsta ledningen bestod emellertid av ryssar. Några misshälligheter förekom nästan aldrig. Med den lokala befolkningen kom vi bra överens när de upptäckte att "fascister" var helt vanliga människor.

I början var livet verkligen mycket svårt. Särskilt svårt hade de som hade små barn och som inte hade fått med det nödvändigaste hemifrån. Det fanns famil-

jer som hade fått ta med mjöl i tunnor, kött och till och

Fånglägrets gamla baracker i Dubravo. T.v. fånglägrets bageri som senare inrättades till sjukbarack. I förgrunden Ülo Leitalu.

med potatis, men de längtade just inte efter att hjälpa de nödställda. Hjälpen kom vanligen från dem som själva hade det knappt, ofta delade de med sig av det lilla de hade. Vi hade mycket svårt att skaffa mat. Krafterna var slut, vi låg för det mesta på sängen. Det kändes tungt att gå och man fick svindel, kroppskrafterna räckte helt enkelt inte till.

Men där nöden är som störst, där är hjälpen ofta närmast. Från mostern i Estland fick vi ett litet paket innehållande läderfärger. De var alldeles utmärkta för garn- och tygfärgning. Vi sålde färgerna för en rubel per tesked eller bytte dem mot matvaror. I paketet fanns även ett garnnystan. Mostern skrev i följbrevet att garnet kunde vara fuktigt och måste nystas upp för att torka. Inne i nystanet fann vi 25 rubel – och det var en verklig present! Så gjorde mostern även nästa gång. Jag tror säkert att mor bad till Gud och detta var svaret på hennes böner.

(Fortsättning i nästa nummer).

Skicka in bidrag till Medlemsbladet!

Vi tar tacksamt emot bidrag från läsarna. Berätta om din vistelse i Rickul/Nuckö i sommar eller passa på att intervju någon äldre släkting nu när det är semester-tider och ni har tid att träffas. Kanske du har någon dikt du vill publicera eller något annat läsvärt. Har du någon gammal bild som du inte vet vem det föreställer, skicka in en efterlysning.

Har du funderingar om utvecklingen i Nuckö kommun, dela med dig av dem.

Vad tycker just *Du* saknas i Medlemsbladet? Vad vill *Du* läsa om? Skriv och berätta.

Du är välkommen med ditt bidrag till vår tidning, nästa manusstopp är den 10 augusti.

Redaktionen

Det finns ett ljus i all bedrävelse

Ingegerd Lindström

Sedan 1996 har vi haft inbrott fyra gånger i vårt hus på Kocksgården i Höbring. Det finns andra i trakten som har råkat lika illa eller till och med ännu värre ut. Känslan av vanmakt och ilska kan knappt beskrivas när man gång efter gång kommer till ett länsat hus. Vi, eller rättare sagt min man Bengt, har efter varje

inbrott gjort nya uppfinningar för att hindra tjuvarna att komma in. Sist hade han lyckats ganska bra för de kunde inte ta sig in via fönster och dörrar. Men vad gjorde de då? Jo, de tog sig gladeligen in genom väggen!! Det var något vi bara hade skämtat om, att "nu får dom allt ta sig genom väggen om dom ska in ..", men skämtet fastnade i halsen på oss när vi fick beskedet. Är det då så konstigt att man funderar på saker som giljotin innanför dörren och syrabad innanför tröskeln eller att man tappar tron på mänskligheten?

Men som rubriken antyder så finns det ett ljus i mörkret. Historien är som följer: Vi åkte över till Estland lördagen den 5 april och hamnade mitt i den värsta snöstorm vi har varit med om. Snön vräkte ner och man såg inte mer än fram till främre kofångaren på bilen. Detta gjorde mig som var chaufför lite panikslagen, eftersom jag bara hade vårskorna på fötterna. Jag bad Bengt att leta fram mina stövlar under tiden som vi körde. Han fick vränga kroppen i en spiral för att leta i baksätet och detta gjorde förmodligen (som vi har förstått senare) att plånboken som han hade i fickan pressades upp lite. När vi hade kört i cirka en och en halv timme från färjan (normalt tar det bara en timme till Höbring) hade vi fortfarande halva vägen kvar och min stackars kropp var på helspänn hela tiden när jag körde. Jag var helt enkelt bara tvungen att stanna och gå ut och lätta på trycket. Sagt och gjort, vi stannade och Bengt gick ut han också. Strax därefter åkte vi vidare och lyckades trots ovädret att ta oss fram helskinnade till Höbring på natten.

På måndagen skulle vi åka till Hapsal och handla, varför Bengt började leta efter sin plånbok. Den fanns inte! Borta! Den innehöll cirka fem tusen svenska kronor, betalkort och körkort. Panik utbröt och han ringde först och spärrade korten. Därefter började han ringa Tallink för att undersöka om han hade glömt den i vår hytt. Något direkt besked fick han inte utan blev skickad fram och tillbaka utan resultat. Några dagar senare fick han i alla fall kontakt med dem och fick beskedet att de inte hade hittat någon plånbok.

Bengt började försona sig med att fem tusen försvunnit och lade det åt sidan. Efter en vecka kom en av våra grannar med andan i halsen och sade att poli-

sen ringt till hans bror (som är en god vän till oss) och sagt att de hittat dokument. Men de sade något om Ingegerd Lindström så vi trodde att det var min plånbok som hittats (ja, det är en annan historia - hur jag blev av med min plånbok).

Vi åkte in till polisen dagen efter och döm om vår förvåning när Bengts plånbok med *allt innehåll* lämnades tillbaka till honom. Det visade sig att en skolpojke hade hittat den i snön på den plats där vi hade stannat och lämnat den till polisen. Heder åt honom! Visst finns det hopp när man hör sådant här. Vi försökte att få tag i honom innan vi åkte hem men det visade sig omöjligt, så nu skall vi gå direkt till hans skola när vi kommer dit nästa gång. Visst var det en solskenshistoria!

SOV:s kalendarium sommaren och hösten 2003

3 juli Aibolands museum ankommer till Stockholm med sin egenhändigt byggda runöjala. De kommer ca 17.00 till Kungliga slottet och seglar därefter till Vasamuseet. Där planerar man bland annat att visa en bröllopsfest. Möt upp vid Vasamuseet och välkomna jalen!

6 september kl. 13.00 SOV:s hembygdsdag. Specialvisning av kvarvarande kyrkoföremål. Gammelsvenskbykören sjunger. Statens Historiska Museum, Narvavägen 13-17.

19 september kl. 18.00-ca 21.00 Pubafton på Roslagsgatan. En favorit i repris! Lembit Pella från Korkis har gjort eget öl till kvällen.

28 september, 5 oktober kl. 11.00-15.00 Seminarium med Göte Brunberg om Nuckösläkter. En repris av vårens seminarium. Eftersom det första blev fulltecknat på kort tid ges nu två möjligheter att komma och lyssna på ett intressant föredrag. De som redan har anmält sig placeras automatiskt på seminariet den 28 september.

Seminarierna hålls i SOV:s lokaler på Roslagsgatan 57.

Ytterligare ett tillfälle blir i Eskilstuna under hösten. Närmare uppgifter kommer i nästa nummer av Kustbon och Hembygdsbladet.

Seminarierna kostar 50 kronor. Lättare förtäring ingår. Anmälan senast en vecka i förväg till SOV:s expedition, tfn 08-612 75 99, eller med e-post till info@estlandssvenskarna.org

Information från Estlandssvenskarnas kulturförening SOV

Kära medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening! Sedan jag skrev sist har vi i SOV - liksom ni i hembygdsföreningen - haft årsmöte. Inga stora förändringar beslutades. Vi kunde ändå konstatera två viktiga resultat av föregående års arbete. Sammanslagningen av medlemsavgiften och prenumerationen på Kustbon har varit framgångsrik, och SOV har nu över 1 000 medlemmar. Säkerligen har också flera medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening som tidigare bara prenumererade på Kustbon nu blivit medlemmar även i SOV. Det är vi mycket tacksamma för.

Det andra konstaterandet som kan göras är att vi nu har ekonomin under kontroll, efter det att vi under tidigare år har haft ett underskott. Förra året visade t.o.m. ett litet överskott. Detta beror bl.a. på vi ökat medlemsantalet och minskat kostnaderna framför allt för Kustbon.

För övrigt kan jag nämna att tre nya ledamöter valdes in i SOV:s styrelse, nämligen Karin Dalström, Göran Hoppe och Leif Strömfelt, alla välkända och engagerade medarbetare för estlandssvenskarnas sak. Vi har nu en ganska bra spridning i styrelsen från olika estlandssvenska bygder. Nargö och Vippal-Korkis saknas dock. Jag har åtagit mig ordförandeskapet för ännu ett år, även om jag nu har en känsla av att jag går "på övertid".

Vid årsmötet presenterades också en verksamhetsplan för 2003, där vi som första punkt har angett "medlemsvård och medlemsrekrytering". Även om vi ökat vårt medlemsantal kan vi inte slå oss till ro med detta. Vi måste göra ännu större ansträngningar att nå ut till nya grupper av estlandssvenskar och deras ättlingar. Vi som har egna minnen från Estland blir allt äldre, och vi måste därför försöka engagera de yngre generationerna estlandssvenskar i vårt föreningsliv. Det försöker vi göra med nya aktiviteter såsom pubaftnar och seminarier. Båda dessa mötesformer har visat sig kunna locka nya grupper till våra lokaler. Särskilt framgångsrikt var Göte Brunbergs släktforskningsseminarium i våras, så framgångsrikt att det nu måste upprepas vid två tillfällen under hösten.

Planeringen för våra övriga aktiviteter under hösten börjar också ta form (se kalendariet). Framför allt gäller det Hembygdsgdagen på Historiska Museet den 6 september. Förutom tidigare annonserat program kan jag nämna att det estlandssvenska kulturstipendiet för 2003 då kommer att delas ut till Agneta Klitter, som i över tio år var Kustbons redaktör och som vid åtskilliga hembygdsgdagar, utställningar och mässor har marknadsfört och sålt SOV:s publikationer. Vid Hembygdsgdagen kommer kvarvarande estlandssvenska kyrkoföremål i Historiska Museet att visas, bl.a. 23 föremål från Rosleps kapell såsom nattvardssilver,

ljusstakar, ett krucifix och textilier, som kommer att presenteras av museets tjänstemän.

Planeringen för minnesåret 2004 - "60 år i Sverige" - har också kommit en bra bit på väg. En jubileumsalmanacka kommer att vara färdig för utdelning till SOV:s medlemmar vid Hembygdsgdagen och till försäljning till övriga. En planeringsgrupp för övriga aktiviteter under året är tillsatt under ledning av Lars Rönnerberg och Göran Hoppe från SOV:s styrelse och med representanter från de olika hembygdsföreningarna. Vi återkommer med mer information i senare nummer av Medlemsbladet.

I verksamhetsplanen - liksom i Kustbon - har vi också meddelat att vi nu anstränger oss att organisera SOV-verksamhet även i Estland, eftersom Samfundet för Estlandssvensk Kultur (SESK) har upphört med sin verksamhet. I en första omgång kommer aktiviteter att äga rum på tre håll, nämligen i Tallinn med Svenska S:t Mikaelsskyrkan som centrum, i Hapsal med Aibolands Museum som centrum och i Tartu med universitetet som centrum. Det är möjligt att denna verksamhet kommer att utvidgas beroende på vilka estlandssvenskar i Estland som blir medlemmar i SOV och vilka önskemål de har.

SESK försökte länge etablera en svenskspråkig verksamhet på Nuckö med stöd av SOV. Nuckö och Birkas har ju en lång tradition i SOV:s historia framför allt genom Birkas folkhögskola. En folkhögskoleverksamhet startade också där, och vi ansträngde oss mycket att få bidrag till att rusta upp Paskleps herrgård som ett centrum för folkhögskolan, men vi lyckades inte. Birkas herrgård rustades upp för Nuckö gymnasiums räkning och där bedrivs också svenskundervisning. Folkhögskolan har däremot nu flyttat sin verksamhet till Hapsal och Tallinn, där man har ett ganska omfattande program huvudsakligen med finlandssvenskt stöd. Ny huvudman för folkhögskolan är Svenska Folkskolans Vänner (SFV) i Finland. Jag hoppas att även Nuckö i framtiden kan bli ett svenskspråkigt centrum. Där finns goda förutsättningar med gymnasiet, Rickul/Nuckö Hembygdsförenings lokal, Nuckö prästgård och Lyckholms herrgård och museum.

Med dessa ord vill jag önska alla medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening en skön sommar och många rika upplevelser, t.ex. under midsommarfirande på Nuckö, i S:t Mikaelss sommarkyrka i Tallinn eller vid S:t Olofsdagen på Ormsö. Och väl mött vid Hembygdsgdagen den 6 september på Historiska Museet.

Sven Salin, ordförande i SOV

Markägare i Estland!

Återigen självständig genomförde Estniska staten en jordreform, inom vilken markägarna fick möjlighet att söka tillbaka sina ägor. En del markägare beslöt ta tillbaka förfädernas mark, en del beslöt tacka nej. Hursomhelst har det resulterat i en rad olika beslut. För dem som tagit tillbaka marken har vi märkt att det ofta uppkommit ytterligare frågor gällande exempelvis skatten, lagar som reglerar markens användning osv. Vi har även mött personer som har grubblat över vad de skall göra med marken i framtiden – att äga mark betyder hela tiden att planera och att ta beslut.

Seniorgruppen inom Rickul/Nuckö Hembygdsförening har gjort en hemställan till mig om ett samarbete med nuvarande och kommande lagfarter för de fastigheter, som nu ägs av estlandssvenskarna inom föreningens område. Det kan gälla återfående av mark, köp, försäljning, arv eller gåva. Jag har redan skaffat mig de erforderliga rutinerna i alla ärenden samt etablerat goda kontakter med notarie i Hapsal. Jag kan alltså lösa alla problem beträffande jordfrågor.

Jag bedriver denna rörelse i konsultform och är godkänd översättare.

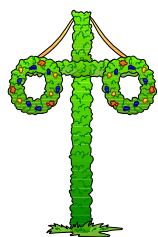
Ring eller skriv så får vi talas vid!

FIE Katrin Schönberg
Endla 2B-16
90504 Haapsalu
Estland

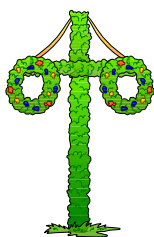
E-post katrin.schonberg@mail.ee
Tfn +372 47 37339, mobil +372 55 24842

Medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening får 15 % rabatt!

Observera att på grund av långa köer och semestrar i förvaltningsinstitutionerna på sommaren är det bättre att ordna markärendena på vintern.

*Vi i redaktionen önskar
alla läsare en
trevlig sommar
Göte Brunberg
Inger Nemeth
Eva Heyman*

AIANDUSE ABC

Dekorativväxter, blommor,
trädgårdsvaror, trädgårds- och
skogsteknik

Husqvarna Jonsered
STIHL® MTD
POWER TOOLS

Lihula mnt. 8, HAAPSALU

Öppet:
måndag-fredag kl. 8.00-18.00,
lördag-söndag kl. 9.00-15.00
Tfn: +372 47 33229
GSM: +372 51 31511

Elar Piir

5 % rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö
Hembygdsförening

Bergsby Pansionaat

2 - 4-bäddsrum, 16 bäddar.
Arne Tennisberg, tfn +372 47 97 290,
mobil +372 50 23 042.

Träff på Ölbäckstranden!

Liksom förra året träffas vi den andra lördagen i juli (den 12/7) för att ha trevligt tillsammans. Ni som är på semester i området, kom ner till Ölbäckstranden vid 13-tiden!

Medtag egen matsäck.

Välkomna!

ROOSTA PUHKEKÜLA
SWEDXEST MOTEL GROUP

Välkommen till Roosta semesterby i det Estniska landskapet Läänemaa vid Östersjön!

Här finns 32 stugor med ett, två eller tre sovrum.
Rökfria rum. Ett hus även med bastu.
Platser för husvagn med framdragen el.
I huvudbyggnaden ligger restaurang, bar, konfe-
rensrum, bastu, bubbelpool och vilrum.
Du kan spela biljard, tennis och minigolf, jogga,
cykla, vindsurfa, hyra roddbåt och åka på utflykter
t.ex. till Hapsal eller Odensholm.

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Tfn +372 47 97 230, 97 238, fax 97 245
E-post roosta@roosta.ee
Webbplats <http://www.roosta.ee>

Färjetrafiken till Estland

M/S Regina Baltica avgår från Stockholms Fri-
hamn. Ojämma datum: januari, april, maj, augusti,
november och december. Jämna datum: februari,
mars, juni, juli, september och oktober.

M/S Fantaasia avgår från Stockholms Frihamn.
Ojämma datum: februari, mars, juni, juli, septem-
ber och oktober. Jämna datum: januari, april, maj,
augusti, november och december.

Stockholm - Tallinn: 18.00 - 10.00
Tallinn - Stockholm: 18.00 - 10.00

M/S Vana Tallinn avgår varje dag från Kapellskär.

Kapellskär - Paldiski: 9.30 - 19.30
Paldiski - Kapellskär: 21.00 - 8.00

Samtliga tider är lokala.

Bokning och information:
Tfn 08-666 60 01, fax 08-666 60 52
E-post booking@tallink.se
Webbplats www.tallink.se

Välkommen till Kiige farm!

Inkvartering i dubbelrum. Matservering.
Campingplats. Bastu.
Idrottsmöjligheter, jakt och fiske, ridning, gungor.
Pris per person och natt: 280 EEK i huvud-
byggnaden och 180 EEK i stuga. Frukost ingår.

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Kiige farm, Oru vald, 91001 Läänemaa
Tfn och fax +372 47 95 492,
mobil +372 50 94 207
E-post kiigefarm@hotmail.ee
Webbplats <http://www.hot.ee/kiigefarm>

Peeter Pärnaste Turismitalu

(Dirslätt)

2 - 3-bäddsrum, 7 bäddar.
Aime och Peeter Pärnaste,
tfn +372 47 29 228,
mobil +372 51 10 796.

Tuksi Puhkemaja

(Ölbäck)

2 - 4-bäddsrum, 28 bäddar, självhushåll.
Aare Loog, tfn +372 47 97 228,
mobil +372 50 44 115.
E-post tuksi.puhkemaja@mail.ee